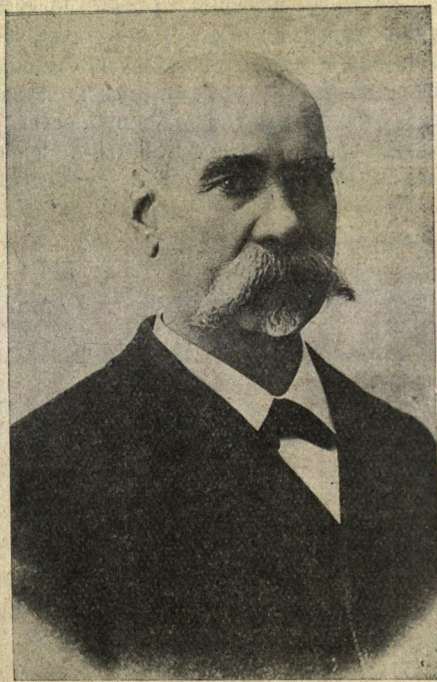

Димитър В. Стояновъ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЪ

ВАСИЛЪ Д. СТОЯНОВЪ

Роденъ на 24 юний 1839 г. въ с. Жеравна, Котленско; основно образование получилъ въ родното си село, а срѣдно — въ Шуменското трикласно училище. Свършилъ „Старомѣнската академическа гимназия“ въ Прага, а следъ това — историко-филологическия факултетъ на Пражкия университетъ презъ 1868 г. Още като ученикъ, участвувалъ въ легията на Раковски въ Бѣлградъ презъ 1862 г. заедно съ Лѣвски, Василъ Друмевъ, Караджата и пр. На 1 октомврий 1868 г. основава, по свой починъ, Българското книжовно дружество, което презъ 1911 г. бѣ въздигнато въ Българска академия на наукитѣ. Основалъ е „Периодическо Списание“, което редактиралъ въ Браила и София. Още като студентъ е започналъ да сътрудничи въ разни наши и чужди вестници и списания и държалъ многобройни сказки — всѣ въ защита на българската народна кауза. Следъ освобождението заемалъ високи държавни служби: Варненски окръженъ управителъ, Държавенъ комисаръ по настаняване на бѣжанцитѣ, главенъ секретаръ въ М-вото на Народното просвѣщение, членъ въ държавния съветъ, директоръ на Народната библиотека, директоръ на Девическа гимназия, професоръ

по етнография въ офицерския курсъ, началникъ на канцеларията на Народното събрание и пр. Авторъ на многобройни научни трудове, студии по филоложки, етнографски, фолклорни и политико-социални въпроси. Награденъ съ много наши и чужди ордени и отличия. Основателенъ членъ на Българската академия на наукитѣ и почетенъ членъ на Руския археоложки институтъ въ Цариградъ. Починалъ въ София на 21 ноемврий с. с. 1910 г.

Мисълта да се учреди едно българско дружество, което да си постави за цѣль задачата — да разпространява общата просвѣта между българския народъ е започнала да се заражда въ умоветѣ на известни родолюбиви българи, още въ началото на втората половина на XIX вѣкъ. Тая мисль, особено започва да зазрява и постепено да се култивира следъ 1854 г. — около Кримската война — всрѣдъ българската емиграция въ южна Русия. Още на 2 февруарий 1854 г., одескитѣ българи държали общо събрание, дето между другото, обсъждали и проекта да се състави, съ време и споредъ обстоятелствата, едно общество, което да се финансира съ потребнитѣ капитали за тази цѣль.

Следъ Парижкия Трактатъ, презъ 1856 год., нѣкои отъ цариградскитѣ просвѣтени българи, като Драганъ Цанковъ, Гаврилъ Кръстевичъ, д-ръ Струмски, първенцитѣ — търговци братя Тъпчилещови, братя Золотовичъ, Д. Гешевъ, К. Маринковичъ, К. Славчевичъ и др., отначало негласно, а после — въ 1858 г. вече изразяватъ тая мисль въ „Народния български календаръ“ и за тая цѣль на следната година основаватъ въ Цариградъ една ученолюбива дружина, подъ име „българска книжнина“ — целяща правилното умствено и духовно развитие на българския народъ чрезъ просвещението съ свой редовенъ органъ „Български Книжици“. Въ 1859 г. Раковски се обажда въ своя „Показалецъ“, а въ първитѣ броеве на „Дунавски Лебедъ“ вече начертава плана си за едно подобно книжовно предприятие.